

OSHQOZON-ICHAK TRAKTI KASALLIKLARI VA SEMIRISH O'RTASIDAGI KLINIK VA PATOGENETIK BELGILAR

Ilmiy raxbar:

Babadjanova Zamira Xikmatovna

Tibbiyot fanlari doktori, dotsenti.

@zamira_babadjanova@bsmi.uz

To'xtayeva Shahrinoz Xayrullo qizi

Buxoro Davlat Tibbiyot Instituti Ichki

kasalliklar propedevtikasi kafedrası

Terapiya yo'nalishi 1-kurs magistranti

Annotatsiya

Maqolada oshqozon-ichak trakti kasalliklari va semirish o'rtasidagi murakkab bog'liqlik tahlil qilingan. Yallig'lanish, mikrobiota disbalansi, metabolik sindrom, leptin va insulinga qarshilik kabi omillar bu kasalliklarning patogenezi muhim rol o'ynaydi. Klinika misollar asosida tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar

semirish, OIT, metabolik sindrom, mikrobiota, yallig'lanish, leptin, insulin, klinik belgi

Kirish

Semirish XXI asrning global muammolaridan biri bo'lib, uning oqibatida turli ichki a'zolar, jumladan oshqozon-ichak trakti (OIT) faoliyatida ham o'zgarishlar yuzaga kelmoqda. OIT kasalliklari ko'pincha semizlik bilan birga rivojlanadi va bir-

birini murakkab tarzda kuchaytiradi. Ushbu maqola semirish bilan bog‘liq OIT kasalliklarining klinik ko‘rinishlari va ularning patogenetik asoslarini yoritishga qaratilgan. So‘nggi yillardagi ilmiy maqolalar va klinik kuzatuvlar OIT kasalliklari va semirish o‘rtasida to‘g‘ridan-to‘g‘ri bog‘liqlik borligini ko‘rsatmoqda. Masalan, WHO ma‘lumotlariga ko‘ra, semizlik bilan og‘rigan shaxslarda GERK, gastrit, ich qotishi va metabolik jigar steatozi kabi holatlar 2-3 baravar ko‘proq uchraydi. Mikrobiota disbiozi va gormonlar o‘zgarishi asosiy sabab sifatida qayd etilgan (Smith et al., 2021; Zhang et al., 2023).

Asosiy qism

40 yoshli bemorda BMI 32 bo‘lib, tez-tez dispepsiya, qorin dam bo‘lishi, ich qotishi va ko‘ngil aynishi kabi shikoyatlar mavjud. Endoskopik tekshiruvda eroziv gastrit aniqlandi. Biokimyoviy tahlillar insulin rezistentlikni ko‘rsatdi. Shunga o‘xshash holatlar boshqa bemorlarda ham uchraydi, bu esa semirish va OIT kasalliklari o‘rtasidagi bog‘liqlikni isbotlaydi.

Patogenetik mexanizmlar

- Visseral yog‘ to‘planishi orqali gormonal o‘zgarishlar yuzaga keladi.
- Leptin va adiponektin muvozanati buzilishi OIT faoliyatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi.
- Mikrobiota tarkibi o‘zgarib, foydali bakteriyalar soni kamayadi.
- Xronik past darajadagi yallig‘lanish immun tizimni doimiy rag‘batlantirib, shilliq qavatga zarar yetkazadi.

Klinik belgilar va tashxis

Semizlik fonida dispeptik sindrom, qorin og‘rig‘i, ich ketishi yoki qotishi, reflyuks alomatlari, meteorizm kabi belgilar kuzatiladi. Diagnostika uchun endoskopiya, UZI, mikrobiota tahlili, glyukoza va lipid profili muhimdir.

Davolash va profilaktika

Davolashning asosiy yo‘nalishlari quyidagilardan iborat:

- Parhez va jismoniy faollikni oshirish
- Metabolik sindromni dori bilan davolash
- Mikrobiota muvozanatini tiklash uchun prebiotik va probiotiklar
- PPilar, motilitetni yaxshilovchi preparatlar, yallig‘lanishga qarshi vositalar

Ilmiy munozara

Semirish va OIT kasalliklari o‘zaro bog‘liq va bir-birini kuchaytiruvchi omillarga ega. Bu murakkab tizimda genetik, ekologik, nutritiv va endokrin omillar birgalikda harakat qiladi. Har bir bemorga individual yondashuv zarur. Shuningdek, mikrobiota muvozanatini tiklash so‘nggi yillarda dolzarb yo‘nalish bo‘lib bormoqda.

Xulosa

Oshqozon-ichak trakti kasalliklari va semirish o‘rtasidagi bog‘liqlik klinik va laboratoriy mezonlar asosida aniqlanmoqda. Patogenetik mexanizmlarning chuqur o‘rganilishi asosida yangi davolash va profilaktika usullarini ishlab chiqish mumkin. Tibbiy amaliyotda bemorlarni kompleks tahlil qilish va sog‘lom turmush tarzini targ‘ib qilish muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar

1. Smith J. et al. (2021). Obesity and gastrointestinal diseases: a systematic review. J Clin Gastroenterol.
2. Zhang Y. et al. (2023). Gut microbiota and metabolic syndrome: interplay and impact. Front Endocrinol.
3. WHO. (2022). Obesity and overweight – Fact sheets.
4. Uzbek Ministry of Health. (2023). Gastrointestinal disease prevalence in overweight patients.